

CBOO BELEIDSPLAN 2016/2017

Voorwoord

Voor u ligt het beleidsplan van het CBOO voor 2016 en 2017. Net als in voorgaande jaren heeft het CBOO-bestuur ervoor gekozen een handzaam document te maken waarin de doelstellingen en speerpunten voor de komende jaren vermeld zijn.

Net zoals het vorige document is ook dit document twee jaar geldig. Vanzelfsprekend wordt dit document eind 2016 opnieuw in het CBOO-bestuur tegen het licht gehouden. Een beleidsplan voor 2 jaar geeft echter een richting aan waaraan het CBOO wel zaken zal toevoegen, maar niet snel van zal afwijken. Dit bevordert de continuïteit en bevestigt de positie van het CBOO die als de organisatie in Nederland het openbaar onderwijs vanuit verschillende openbare geledingen vertegenwoordigt. Wij ondervinden steun van de VOO die het openbaar onderwijs vanuit het ouderperspectief in het land vertegenwoordigt.

We leven in een tijdgewricht waarin volop discussie gaande is in hoeverre de rijks- of gemeentelijke overheden moeten toezien op het grotendeels verzelfstandigde openbaar onderwijs. Het CBOO ziet hierin voor de overheid een belangrijke rol weggelegd en ziet het als haar taak hiervoor diverse zaken te ondernemen.

Onderwerpen die om die reden de aandacht van het CBOO verdienen zijn:

- Verzelfstandiging van het onderwijs: Heeft dit opgeleverd wat we er van verwachtten?
- De stichting van scholen: Welke rol speelt openbaar onderwijs hierin?
- Samenwerkingsscholen: Er zijn nog geen openbare samenwerkingsscholen terwijl de openbare identiteit dan toch voor de hand ligt. De samenwerkingsscholen die we tot nu toe zien zijn bijzonder (neutraal). Hoe gaan we de openbare identiteit als samenwerkingsschool bevorderen?
- Bestuursvormen: Naast de stichtingen zou ook de vereniging als organisatievorm voor openbaar onderwijs mogelijk moeten zijn. Hoe gaan we dit realiseren?

Bij de bovenstaande punten spelen de volgende randvoorwaarden een belangrijke rol:

- De krimp in het onderwijs
- De tendens van openbare stichtingen om zich los te maken van de gemeente
- Samenwerkingsbesturen
- Het wetsvoorstel samenwerkingsscholen
- De positie van ouders, maar ook van personeel.

Het CBOO ziet dat de overheid de grip verliest op de basiswaarden en normen van openbaar onderwijs en omgedraaid dat gemeenten c.q. de overheid zich losmaken/losmaakt van hun verantwoordelijkheid voor openbaar onderwijs. Daarmee zijn de normen en waarden van onze samenleving niet meer geborgd (gelijkwaardigheid op gebied van seksuele geaardheid, van mannen en vrouwen; gelijkwaardigheid van culturele achtergrond en, nog belangrijker, daar proactief op handelen).

Het CBOO-bestuur heeft daarover intern gediscussieerd en een prioriteitenlijst geformuleerd die vastgelegd is in deze notitie.

Doel van het CBOO is op eigen wijze t.b.v. het openbaar onderwijs aandacht te vragen bij de politiek, bij andere maatschappelijke organisaties en daarboven in de openbare PO- en VO-scholen door te gaan met de ingezette en nieuwe visitatietrajecten en bewustwordings-offensieven.

Drs. Louis Jongejans
voorzitter CBOO

november 2015

A. Doelstellingen van het CBOO

Het CBOO stelt zich als landelijk netwerk openbaar onderwijs ten doel werkzaam te zijn in het belang van het onderwijs (statuten art.1.1). De CBOO-website www.cboo.nl geeft in kort bestek een weergave van organisatie, bestuurlijke vertegenwoordiging lidorganisaties, actualiteiten, links naar websites van aan het CBOO gerelateerde organisaties en gegevens die de bereikbaarheid van het CBOO optimaal houden.

Aangezien het CBOO een stichting is die zich met name richt op het openbaar onderwijs, wordt permanent gewerkt aan het bevorderen van:

1. algemene toegankelijkheid voor iedereen die de beginselen van openbaar onderwijs respecteert. Dit non-discriminatiebeginsel geldt voor het toelaten van leerlingen, het aanstellen van personeel, de benoeming van bestuursleden, de verkiezing van medezeggenschapsraden en het bevorderen van ouderparticipatie;
2. eraan bijdraagt dat levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden en de verscheidenheid van die waarden in het openbaar onderwijs tot hun recht komen. De belangen van die waarden worden bevorderd en behartigd (statuten art. 2.1);
3. actieve pluriformiteit, integratie, respect voor diversiteit en professionaliteit uitgangspunten zijn. Op deze wijze wil het openbaar onderwijs bijdragen aan een samenleving waarin iedereen op grond van de mensenrechten zelf zin en vorm kan geven aan het eigen leven zolang men het zelfbeschikkingsrecht van anderen respecteert;
4. hierbij hoort ook het aanbieden van professioneel gegeven keuzevakken godsdienstig en levensbeschouwelijk vormingsonderwijs. Het CBOO beschouwt het als haar taak schoolbesturen en scholen erop te wijzen, dat door leerkrachten verzorgd "levensbeschouwelijk onderwijs" geen vervanging kan zijn voor professioneel verzorgd GVO en HVO. Daarnaast benadrukt het CBOO de noodzaak dat scholen ouders in het openbaar basisonderwijs wijzen op de mogelijkheid dat hun kinderen dit onderwijs aan hun school kunnen volgen. Dit is wettelijk vastgelegd;
5. Het scheppen van een veilige en gezonde leer- en werkomgeving waarin iedereen respectvol met anderen omgaat. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan kwetsbare individuen en groepen die achtergesteld dreigen te worden opdat iedereen kan leven als vrije en verantwoordelijke burgers in een duurzame wereld;
6. Het ontwikkelen en uitvoeren van een breed gedragen onderwijsbeleid in een schoolgemeenschap die midden in een democratische samenleving staat. Professionele kennisoverdracht is daarvoor een noodzakelijke maar niet voldoende

voorwaarde. Bureaucratie dient daarbij zoveel mogelijk te worden tegengegaan ten gunste van democratie en deskundigheid. Schaalvergroting mag niet ten koste gaan van de menselijke maat en de keuzevrijheid;

7. Interne en externe democratie. Het openbaar onderwijs legt verantwoording af aan democratisch gekozen overheden en wordt op democratische wijze bestuurd onder erkenning van de deskundigheid van alle professionals en door de ouders bij het functioneren van de school te betrekken. Hierdoor draagt het openbaar onderwijs bij aan burgerschap door het hanteren en uitdragen van democratische waarden en normen in een open samenleving. Daarom is het noodzakelijk, dat het CBOO als landelijk netwerk alert is op de realisatie van goed bestuur in het openbaar onderwijs. Daarbij moet sprake zijn van een onderlinge samenhang in de wijze van sturen beheersen en toezicht houden binnen organisaties voor openbaar onderwijs, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen aan alle betrokken geledingen en naar de eindverantwoordelijke democratisch gekozen overheden.

B. De plaats van het openbaar onderwijs in een ontzuilde samenleving

Het lijkt erop, dat tweederde van de Nederlanders voorstander is van pluriform onderwijs terwijl slechts een derde van het scholenaanbod aan dit verlangen tegemoet komt. Dit is mede veroorzaakt door het feit dat veel gemeenten eerder als belangenbehartiger van het bijzonder onderwijs optreden dan te voldoen aan de grondwettelijke eis om te zorgen voor voldoende openbaar onderwijs als basisvoorziening. Daarmee wordt de bijzondere relatie van de gemeentelijke overheid met het openbaar onderwijs in veel gevallen veronachtzaamd. De verzelfstandiging van het openbaar onderwijs heeft bij veel gemeenten tot de misvatting geleid dat men niet meer als bevoegd gezag eindverantwoordelijk zou zijn voor het onderwijs dat in openbare scholen gegeven wordt. Dat geldt ook voor het openbaar onderwijs dat onder samenwerkings- besturen valt. Daarom is het van groot belang dat het CBOO als belangenbehartiger van het openbaar onderwijs gemeenten blijft wijzen op hun grondwettelijke taak en op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om tegemoet te komen aan de gebleken behoefte aan pluriform onderwijs in een ontzuilde samenleving. Sommige verzelfstandigde openbare schoolbesturen hebben daarom een "toezichtsconvenant" opgesteld met de gemeente. Dit bevestigt dat nader onderzoek hoog nodig is naar de wijze waarop inhoud wordt gegeven aan het toezicht van gemeente op verzelfstandigde openbare scholen/schoolbesturen in brede zin, mede n.a.v. geluiden over toenemende problemen (o.a. financieel) bij een aantal verzelfstandigde schoolbesturen voor openbaar onderwijs.

C. Hoe positioneert het CBOO zich om de doelstellingen te realiseren?

1. Het effectief bijdragen aan versterking van het openbaar onderwijs staat of valt met gebruikmaking van moderne communicatiemiddelen. CBOO-weekberichten hebben een zeer brede digitale verspreiding. Deze berichten vormen een actueel onderdeel van de eigen CBOO-website.
2. Het CBOO kent lidorganisaties die alle beschikken over eigen netwerken en ook vaak beschikken over eigen websites. Meer dan tot nu toe wordt in 2016 de onderlinge samenwerking van de CBOO-lidorganisaties op het vlak van de digitale informatie versterkt. Dat brengt beter tot uiting, dat het CBOO momenteel de enige organisatie voor openbaar onderwijs is waarin alle geledingen die er met betrekking tot het openbaar onderwijs toe doen, vertegenwoordigd zijn. In 2016 wordt met versterking van deze samenwerking verder gegaan, zodat in een PR- offensief "wat het CBOO is en waar het voor staat", goed zichtbaar wordt. Het CBOO en het Studiecentrum

Openbaar Onderwijs (SOO) beschikken over een domeinnaam www.openbaaronderwijs.nl, die in 2015 voor speciale nader in te vullen doeleinden is geactiveerd.

3. Met deze PR-actie richt het CBOO zich behalve op de lidorganisaties op de gemeenten die nog bevoegd gezag van het openbaar onderwijs, schoolbesturen en scholen voor openbaar onderwijs, op maatschappelijke organisaties die een aantoonbare relatie met het openbaar onderwijs hebben, op politieke organen, die een bijzondere eindverantwoordelijkheid hebben m.b.t. het openbaar onderwijs en op andere organisaties die zich vanuit eigen uitgangspunten met het openbaar onderwijs bezig houden.

D. Instrumenten voor het realiseren van de doelstellingen

Om de doelstellingen van het CBOO te realiseren wordt een aantal instrumenten ingezet, waaronder:

1. Informatievoorziening en voorlichting

Het secretariaat van het CBOO dient als eerstelijns vraagbaak m.b.t. het openbaar onderwijs. Van daaruit wordt doorverwezen naar lidorganisaties die op het desbetreffende terrein waarnaar gevraagd wordt een specifieke expertise in huis hebben. Meer dan tot nu toe is gebeurd, zullen andersom de lidorganisaties van het CBOO voor relevante zaken het CBOO-secretariaat van deze netwerkorganisatie inschakelen. De CBOO-weekberichten hebben ten doel wekelijks actualiteiten inzake het openbaar onderwijs breed te verspreiden en daarnaast breed bekend te maken waarmee het CBOO op dat moment bezig is. Op de CBOO-website worden actualiteiten gerubriceerd en wordt het systeem van linken naar lidorganisaties verbeterd en verder uitgebouwd. Daarnaast werd de website www.openbaaronderwijs.nl in 2015 gereactiveerd voor specifieke doeleinden. De CBOO-lidorganisaties zullen daaraan met elkaar een inhoudelijke invulling aan geven.

2. Samenwerking met belangengroepen

In het openbaar onderwijs zijn behalve het CBOO, de VOS/ABB (voor bestuur en management) en de VOO (ouderorganisatie) actief. Een aantal keren is er bilateraal overleg geweest tussen de organisaties, ook in 2015. In 2015 is het contact met de VOO geïntensiveerd.

3. Projectactiviteiten

Per 31 december 2014 heeft het CBOO het partnerschap in de OSD beëindigd. Op dat moment liep de projectperiode af. Het CBOO-bestuur heeft besloten niet te participeren in een nieuwe OSD-projectperiode 2015–2018. Een onevenredig tijdsbeslag t.o.v. de kerntaken van het CBOO alsmede een zeer geringe en deels onzekere budgettering voor de komende jaren liggen aan dit besluit ten grondslag.

4. Visitaties

Om de kenmerken van openbaar onderwijs meer expliciet te implementeren en openbare scholen daarbij ook publicitair te ondersteunen, kunnen scholen zich aanmelden voor een visitatie en certificering van de openbare identiteit door het CBOO. Aan de hand van een documentanalyse waarin de bestuurlijke en onderwijskundige kenmerken van de school beschreven worden, vinden visitatiegesprekken in de school plaats. Visitatiegesprekken worden gevoerd met de verschillende geledingen in de school, zoals directie, onderwijspersoneel, ouders en leerlingen. Met het eindrapport van de visitatoren, een CBOO-certificaat en publicitaire activiteiten wordt de visitatie afgesloten.

Momenteel worden visitaties openbare identiteit uitgevoerd door het CBOO in zowel primair als voortgezet onderwijs. Visitatie dient te geschieden door een onafhankelijke organisatie in de wereld van het openbaar onderwijs, die geen commerciële belangen in het veld heeft. Het CBOO, als landelijk netwerk openbaar onderwijs, is met dit visitatiewerk begonnen op grond van het brede draagvlak. Het dient die positie ook te behouden en dat kenbaar te maken. Gerealiseerd wordt deze positie door in 2016 en 2017 de visitatiemogelijkheden breed onder de aandacht van schoolbesturen en (gemeenschappelijke) medezeggenschapsraden te brengen. Het is echter momenteel buitengewoon moeilijk om nieuwe visitatietrajecten van de grond te krijgen. Er komt zoveel op scholen af, dat keuze voor een traject openbare identiteit vaak niet een eerste prioriteit is.

E. Lobby activiteiten

Een aantal processen in het onderwijs heeft de positie van het openbaar onderwijs er niet eenvoudiger op gemaakt. Zo leidt bestuurlijke schaalvergroting vaak tot constructies die juridisch als algemeen bijzonder zijn aan te merken, maar die als gevolg daarvan de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs aantasten. Daarnaast verdwijnt in samenwerkingsconstructies vaak ook de openbare identiteit van de als openbare school aangemerkte locaties, omdat het personeelsbeleid (en de daarbij gehanteerde mobiliteitscriteria) in zeer veel gevallen de openbare identiteit niet als leidend criterium hanteren bij het toewijzen van personeel aan scholen die denominatief gesproken als openbaar staan ingeboekt. Ook de inmiddels ingevoerde fusietoets lost dit probleem niet op.

Daarnaast heeft de bestuurlijke verzelfstandiging in het openbaar onderwijs met toepassing van de “Code Goed Bestuur” in de praktijk niet altijd geleid tot gewenst resultaat. Daarom wil het CBOO als netwerkorganisatie, redenerend vanuit zijn doelstellingen zijn mogelijkheden voor het signaleren van opvallende situaties ten volle benutten en daarop actie ondernemen. Actief signaleren, opiniërend bezig zijn en waar mogelijk beïnvloeden kan door:

1. het in CBOO-berichten aandacht te vragen voor actuele gebeurtenissen, situaties en wetgeving, die consequenties hebben voor het openbaar onderwijs;
2. het inschakelen van lidorganisaties bij situaties waarin zij de vereiste expertise hebben;
3. het in artikelen in media uitdragen van CBOO-standpunten;
4. het zich richten tot schoolbesturen in het openbaar onderwijs om vanuit een dialoog situatie te werken aan optimalisering van het openbaar onderwijs ter plaatse, indien dat door de ouders/verzorgers van de leerlingen gewenst wordt;
5. het in specifieke gevallen betrekken van lokale overheden bij situaties het openbaar onderwijs betreffende vanuit de eindverantwoordelijke rol voor het openbaar onderwijs van deze overheden;
6. het meer dan tot nu toe in contact zijn en blijven met (de leden van) de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs alsmede MinOCW, opdat de perceptie die in die kring bestaat t.a.v. “standpunten in het openbaar onderwijs” meer wordt genuanceerd. Dit is ondermeer van belang bij zaken als de bestuursvormendiscussie in het openbaar onderwijs (de vereniging – het samenwerkingsbestuur) en het hanteren van schaalgrootte en fusietoets. Daarnaast blijft het van groot belang de overheidsorganen (Rijk, Provincie en Gemeente) te informeren als er m.b.t. uitvoering in de sfeer van toepassing van bestuur van openbaar onderwijs instellingen zaken zijn, die niet volgens de “Code Goed Bestuur” verlopen en die geen weergave zijn van brede betrokkenheid, transparantie en democratisch handelen;
7. het CBOO maakt zich ernstig bezorgd over de feitelijke handhaving van Art. 23 van de Grondwet lid 4. In toenemende mate leidt een aantal demografische ontwikkelingen in perifere landsdelen ertoe, dat verantwoordelijken voor openbaar onderwijs met het grootste gemak de hand lichten met de zorgplicht voor goed openbaar onderwijs ter plaatse. Met een variëteit aan motieven wordt openbaar onderwijs omgezet in samenwerkingsconstructies. Daarbij worden uiterst creatieve redeneringen opgezet om de publieke gemeenschap te doen geloven, dat inhoudelijk het geven van openbaar onderwijs nog steeds wordt waargemaakt. Deze trend leidt ertoe, dat er veel Nederlandse gemeenten zijn, die de eindverantwoording tot

controle hebben, maar deze tot een volgens het CBOO onaanvaardbaar minimum beperken. Het CBOO wil deze trend ombuigen door enerzijds de betrokken gemeenten hierop te wijzen, anderzijds zowel MinOCW als de TK VKC Onderwijs op deze ontwikkeling wijzen en vragen om naleving van de wettelijke verplichtingen op dit punt.

F. Speerpunten van beleid

De speerpunten zoals hieronder geformuleerd bevatten dezelfde uitgangspunten als de speerpunten van 2014/2015. Ze zijn echter 'up to date' gemaakt en aangevuld.

De speerpunten voor 2016/2017 zijn:

1. het nog duidelijker op de kaart zetten van het CBOO als enig landelijk onderwijsnetwerk openbaar onderwijs met een alle geledingen omvattende vertegenwoordiging en een bestuurlijke vertegenwoordiging van levensbeschouwelijk GVO en HVO;
2. het z.s.m. verder uitbouwen van een effectief lobbynetwerk tegen de achtergrond van de nieuwe politieke verhoudingen in Den Haag. Daarbij wordt alles op alles gezet om verdere ontmanteling van de positie van het openbaar onderwijs in het kader van handhaving van Grondwetsartikel 23 lid 4. Middel daartoe is een voor medio 2016 gepland CBOO symposium, waarbij het de bedoeling is, dat vooral beleidsmakers van MinOCW, leden van de vaste Kamercommissie Onderwijs, vertegenwoordigers van gemeenten en schoolbesturen openbaar onderwijs bijeen worden gebracht om met elkaar te bezien hoe een geactuliseerd onderwijsstelsel met transparantie en democratische besluitvorming met borging door de overheid vorm kan worden gegeven. E.e.a. zal in een document vorm worden gegeven, dat in de politiek, maar ook op regionaal – en lokaal bestuurlijk niveau zal moeten worden gebruikt. Het CBOO zal daarbij een katalyserende rol spelen;
3. het krachtig voorzetten van visitaties openbare identiteit met het voorhanden zijnde visitatorenbestand. Daarbij is een bijzondere taak weggelegd voor de lidorganisaties, die vanuit hun eigen netwerken de scholen wijzen op belang van CBOO visitaties openbare identiteit;
4. het tegengaan van de trend van omzetting van openbaar onderwijs naar samenwerkingsconstructies;
5. het z.s.m. verder ontwikkelen en uitbouwen van PR-instrumenten, die positief katalyserend werken op de voorgaande punten;

6. het onderzoeken van mogelijkheden voor gemeenten (of overheid) om hun verantwoordelijkheid te kunnen nemen aangaande openbaar onderwijs als basisvoorziening zoals vastgelegd in de wet. Daarmee wordt niet alleen de financiële invloed van de overheid bedoeld, maar ook een inhoudelijke invloed (zoals o.a. aan de orde komt bij visitaties van het CBOO); het CBOO heeft ervoor gekozen daarvoor een aantal speerpunt regio's aan te wijzen, waar de relatie tussen schoolbesturen openbaar onderwijs en betrokken gemeenten nader wordt bestudeerd. Daarbij is het de bedoeling, dat de wijze waarop de verantwoordingsplicht naar de publieke gemeenschap door gemeentebesturen en schoolbesturen vorm wordt gegeven toetssteen is;
7. het overwegen van de vereniging als bestuursvorm in het openbaar onderwijs in de toekomst naast de huidige stichtingsvorm. Het is een illusie, dat in het huidige onderwijsbestel de stichtingen als juridische vorm van schoolbestuur zijn weg te denken.
8. het verjongen van het bestuur van het CBOO. De kracht van het CBOO is de diversiteit van de geledingen die bestaat uit bestuurders, schoolleiders, docenten en het humanistisch en godsdienstig vormingsonderwijs. De organisatie heeft een goed netwerk en kan met beperkte middelen draaien. De visitaties m.b.t. openbaar onderwijs zijn een sterk punt van de organisatie.

Vertrekpunt en speerpunten

Zorgen die het CBOO heeft bij het verder vormgeven van werkzaamheden behorend bij de speerpunten zijn hieronder in vraagvorm benoemd:

- Hoe voorkomen we vergrijzing en betrekken we jonge mensen bij het CBOO?
- Hoe maken we, dat CBOO-standpunten door haar geledingen breder gedragen worden (want dat is de kracht van de CBOO-netwerkstructuur!)?
- Hoe verzekeren we dat we een gesprekspartner met invloed blijven/worden, die representatief is voor wat in het openbaar onderwijs speelt?
- Hoe versterken we de kracht van de visitaties?

Koers

Het doel van de speerpunten is dat we het openbaar onderwijs ook echt in alle geledingen vertegenwoordigen en zijn belangen dienen.

Onderwerpen die het openbaar onderwijs zouden versterken zijn:

- Op korte termijn onderzoek laten doen naar en draagvlak scheppen voor de grotere rol van gemeenten bij controle op de raden van toezicht/besturen van in ieder geval het openbaar onderwijs (speerpunt 7).

- Discussie daarover aangaan met de politiek, de VNG, gemeenten, besturenorganisaties (VO- en PO-raad), VOS- ABB e.d. (speerpunt 2).
- De visitaties verder uitbreiden en borgen door middel van een lidmaatschap van 'Vrienden van het CBOO' (speerpunt 3).
- Actuele onderwerpen volgen en van commentaar voorzien en in alle geledingen van het CBOO aan de orde stellen (speerpunt 6)

G. Conclusie

Het CBOO denkt op deze wijze een belangrijke bijdrage te kunnen leveren aan openbaar onderwijs nu en in de toekomst. Overigens zullen we ook de politiek ervan moeten overtuigen, dat uiteindelijk bij verkeerd besturen de gemeenten ook opdraaien voor fouten in het bijzonder onderwijs.